

4. Про судоустрій та статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>

5. Про статус народного депутата України: Закон України від 17.11.1992 р. № 2790-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2790-12>

6. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 02.05.2023 р. № 3077-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/3077-20>

7. Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 04.03.2023 р. № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-%D0%BF#Text>

Іващенко Віта Олександрівна,

професор кафедри кримінології та інформаційних технологій Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА НУЛЬОВОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ ДО КОРУПЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Одним із деструктивних явищ у сучасному суспільстві залишається корупція. Вона проникла у всі сфери державного управління, в тому числі правоохоронну систему. Незважаючи навіть на введення в 2022 році правового режиму воєнного стану та подальше його продовження, на жаль, корупційні та правопорушення, пов'язані з корупцією, продовжують вчиняти. Тому важливо сформувані добросчесну поведінку та нульову толерантність до корупції у суб'єктів, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р. [1], зокрема працівників Міністерства внутрішніх справ України, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери його управління.

Як зазначається в Антикорупційній стратегії на 2021–2025 роки, що затверджена Законом України від 20 червня 2022 р. [2], результати аналізу стану корупції в Україні, ефективності антикорупційної політики попередніх періодів, міжнародних стандартів та найкращих світових практик у сфері запобігання та протидії корупції дали змогу сформулювати основні принципи антикорупційної політики на 2021–2025 роки, серед яких формування суспільної нетерпимості до корупції, утвердження культури добросчесності та поваги до

верховенства права. Разом з тим, в Антикорупційній стратегії зазначається, що проблемою формування негативного ставлення до корупції є те, що корупційні практики на побутовому рівні є ustalеною нормою поведінки і не сприймаються як порушення моральних чи правових норм. З боку населення відсутній стійкий запит (вимога) до публічних осіб щодо дотримання ними визначених правил етичної поведінки та доброчесності. Вирішення зазначеної проблеми дасть змогу не лише знизити рівень корупції, а й підвищити довіру громадян до органів влади, сформувати нетерпиме ставлення до корупції в суспільстві.

Тому Закон України «Про запобігання корупції» містить розділ VI «Правила етичної поведінки». На виконання вимог, що закріплені у цьому розділі, наказом № 230 від 09.04.2024 затверджені Правила етичної та доброчесної поведінки працівників Міністерства внутрішніх справ України [3].

По-перше, Правила – сукупність моральних та професійно-етичних принципів, вимог, які регулюють засади поведінки суб'єктів доброчесної поведінки.

По-друге, вони поширюються на працівників апарату Міністерства внутрішніх справ України, Головного сервісного центру МВС, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС. Це державні службовці, відряджені поліцейські та військовослужбовці, а також інші працівники, які обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій апарату МВС, Головного сервісного центру, закладів, установ і підприємств сфери управління МВС.

По-третє, Правила закріпили принципи етичної та доброчесної поведінки. Серед таких принципів: патріотизму; верховенства права та законності; доброчесності та нульової толерантності до корупції; неупередженості та чесності; професіоналізму; професійної етики; корпоративної культури.

По-четверте, принцип доброчесності та нульової толерантності до корупції, який ми розглядаємо, передбачає такі позиції:

1) не використовувати службове становище, надані посадові (службові) повноваження чи пов'язані з ними можливості у своїх приватних інтересах чи у приватних інтересах інших осіб, у тому числі не використовувати будь-яке державне чи комунальне майно або кошти у приватних інтересах;

2) дотримуватися вимог, обмежень і заборон, передбачених Законом України «Про запобігання корупції»;

3) вживати всіх можливих заходів щодо недопущення виникнення реального чи потенційного конфлікту інтересів під час виконання посадових (службових) повноважень, його врегулювання відповідно до вимог законодавства;

4) повідомляти у встановленому порядку про факти порушень законодавства у сфері запобігання корупції, які стали відомі;

5) повідомляти суб'єкт призначення перед призначенням на посаду про будь-який приватний інтерес, що може призвести до виникнення конфлікту інтересів під час виконання посадових (службових) повноважень.

По-п'яте, закріплені положення щодо контролю за дотриманням зазначених Правил (керівника установи МВС, безпосереднього керівника тощо).

Щодо вимог, що передбачає принцип доброчесності та нульової толерантності до корупції, то детальніше вони закріплені в антикорупційному законодавстві.

Так, суб'єктам, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції», категорично забороняється використовувати свої службові повноваження або своє становище та пов'язані з цим можливості з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб, у тому числі використовувати будь-яке державне чи комунальне майно або кошти в приватних інтересах (ст. 22).

Для згаданих вище суб'єктів встановлені обмеження щодо одержання подарунків. Категорично заборонено вимагати, просити, одержувати подарунки для себе чи близьких їм осіб у зв'язку із здійсненням діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, а також від підпорядкованих осіб.

Закон лише дозволяє приймати подарунки, які відповідають загальновизнаним уявленням про гостинність, крім випадків зазначених вище, якщо вартість таких подарунків одноразово не перевищує двох прожиткових мінімумів для працездатних осіб, встановлених на день прийняття подарунка, а сукупна вартість таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року не перевищує чотирьох прожиткових мінімумів для працездатних осіб, встановлених на 1 січня року, в якому прийнято подарунки. Звернемо увагу, що обмеження щодо вартості подарунків не поширюються на подарунки близьких осіб та ті, що одержуються як загальнодоступні знижки на товари, послуги, загальнодоступні виграші, призи, премії, бонуси; одержуються як відшкодування або покриття витрат на службове відрядження, якщо таке відшкодування або покриття витрат

здійснюється за рахунок коштів державного чи місцевого бюджету, коштів міжнародних міжурядових організацій, коштів міжнародної технічної допомоги, а також коштів організатора (співорганізатора) заходу, для участі в якому особа перебуває у службовому відрядженні (ст. 23).

Закон закріпив алгоритм дій для осіб у разі надходження пропозиції щодо неправомірної вигоди або подарунка, а також виявлення їх у своєму службовому приміщенні чи отримання (ст. 24).

Законодавство також містить обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 25).

Більшості із переліку осіб, що потрапляють під дію Закону України «Про запобігання корупції», також заборонено мати у прямому підпорядкуванні близьких осіб або бути прямо підпорядкованими у зв'язку з виконанням повноважень близьким їм особам (ст. 27).

Законодавство передбачило також інші запобіжні антикорупційні заходи. Проте на практиці нормативно закріплені заходи не завжди дають бажаного результату. Створюється також враження про неефективність, недовість та штучність створених спеціальних антикорупційних органів.

Отже, із вищевикладеного матеріалу можна підсумувати, що одним із пріоритетів для українського суспільства все ж залишається розв'язання проблеми корупції. Тому потрібно докладати зусиль для зниження її рівня. Зокрема шляхом подальшого вдосконалення вітчизняного законодавства з метою усунення можливих корупційних ризиків, формування доброчесної поведінки та нульової толерантності до корупції, загальної суспільної нетерпимості до цієї проблеми.

Список використаних джерел

1. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.

2. Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки : Закон України від 20 черв. 2022 р. № 2322-IX. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text>

3. Правила етичної та доброчесної поведінки працівників Міністерства внутрішніх справ України : Наказ МВС України від 09 квіт. 2024 р. № 230. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0596-24#Text>